

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2005. május 9.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

I. SZÖVEGÉRTÉS

Időtartam: 60 perc

OKTATÁSI MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Olvassa el figyelmesen a szöveget!

Tanulmányozza a feladatokat! Figyelmesen kövesse a kérdéseket!

A feladatokat tetszőleges sorrendben oldhatja meg!

Ügyeljen arra, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

A válaszadás előtt újra olvassa el a feladatot, s ha szükséges, térjen vissza a szöveghez!

Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

Egyértelmű válaszokat adjon!

Ha bizonytalan, használja a helyesírási szótárt!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Láng István: Környezetvédelem, fenntartható fejlődés
Mindentudás Egyeteme – 9. előadás – 2002. november 11.

A környezet védelme évszázadok óta az emberi társadalom fontos feladata. Magyarországon már a 19. század második felében törvényekkel védték az erdőket, a vizek tisztaságát. A 20. század első felében is több hasonló rendelet jelent meg, hogy csak egy példát említsek: 1939-ben nyilvánították védetté a Debreceni Nagyerdőt.

A környezetvédelem mint országhatárokat átlépő nagy társadalmi mozgalom a 20. század hatvanas éveiben alakult ki az Amerikai Egyesült Államokban.

1962-ben egy fantáziadús amerikai újságíró, Rachel Carson megírta a *Néma tavasz* című művét. A könyv a természetben felhasznált kémiai anyagok kedvezőtlen biológiai hatására hívta fel a figyelmet. A *Néma tavasz* nem nevezhető tudományos műnek, ugyanakkor igen színesen és megrázóan ábrázolja a rovarirtó szerek helytelen alkalmazásának nemkívánatos következményeit. Ez a népszerű könyv kétségkívül hozzájárult ahhoz, hogy a környezet megóvása társadalmi mozgalommá vált.

A 20. század hatvanas éveinek első felében az a látomás, amelyet Rachel Carson leírt, teljesen szokatlan volt, és drámai módon rázta fel a vezető értelmiségi körök lelkiismeretét. Ezért tulajdonképpen a *Néma tavasz* című könyv megjelenésétől lehet számítani a környezetvédelem fogalmának bekerülését a társadalmi tudatba és az emberek gondolkodásába. A *Néma tavasz* szerzője nem tudós, hanem tehetséges író, aki azt a feladatot vállalta magára, hogy megkondítja a vészharangot, és egy másfajta gondolkodást, más megközelítési lehetőséget sugalmaz – ahogyan a művéből idézett szöveg is mutatja.

Mese a jövőről: „Aztán egyszer csak valami különös rontás támadt a vidékre, és többé semmi nem volt már olyan, mint azelőtt. Gonosz átok telepedett a tájra: megmagyarázhatatlan betegség vitte el a csirkéket, s a birkák és tehenek is megbetegedtek és elpusztultak. A halál árnyéka borult mindenre. A farmerek arról beszéltek, hogy a családokban sokféle nyavalya ütötte fel a fejét, s a városi doktorok egyre értetlenebbül álltak az embereket megtámadó újfajta betegségek előtt. Történt néhány hirtelen és érthetetlen haláleset is, és nemcsak a felnőttek, hanem a gyerekek között, akik játék közben hirtelen rosszul lettek, és néhány óra múlva meghaltak. És az a különös csend. Például a madarak – hol vannak? Sokan beszélgettek róluk, zavartan és tanácstalanul. A kertek hátsó végében felállított madáretetők elhagyottan álltak, s a néhány madár, melyet itt-ott még látni lehetett, minden ízében reszketett, kínosan vonszolta magát – haldoklott. Hajnalonta, amikor máskor vörösbecy, gerle, szajkó, ökörszem és ezer más madár köszöntötte a napot, most néma csönd ülte meg az erdőt, a földeket és a mocsarat.

A farmokon hiába kotlottak a tyúkok: a tojásokból nem kelt ki csirke. A farmerek panaszkodtak, hogy nem tudnak disznót hizlalni: alig pár malac születik, s néhány napnál nem élnek tovább. Az almafák virágba borultak, de a szirmok között nem sűrögtek a méhek; s a megporozatlan virágokból nem termett gyümölcs. Az utakat szegélyező, valaha oly szépséges növényzet aszott és barna volt, mintha megégett volna – és csend volt itt is, élettelen csend. A halott patakot sem látogatták már a horgászok: elpusztultak a halak is mind.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Az ereszek alatt, a csatornáknak és a tetőszindelyek közötti résekben még látszott egy kevéske abból a fehéres-szemcsés anyagból, ami pár hete mint furcsa hó hullott az égből a házakra, a földekre és a vizekbe.

Nem gonosz varázslat, nem valamiféle ellenséges hadtest némitotta el a vidéket. Az emberek mindent maguknak köszönhetnek. [...]

A 20. század hetvenes évtizedének első fele tele volt jelentős eseményekkel, amelyek hosszú időre meghatározták a környezetvédelmi cselekvések irányait. A környezet- és természetvédő aktivisták javaslatára 1970. április 22-én tartották meg az Egyesült Államokban az első *Föld napja* rendezvényt. A média nagy segítséget nyújtott az esemény népszerűsítéséhez, ennek köszönhetően országszerte mintegy 20 millió ember vett részt a különböző rendezvényeken, felvonulásokon, és tiltakozott a környezet romlása ellen. A modern környezetvédelmi mozgalmak megjelenését ettől a dátumtól számítják. Később a kezdeményezés átterjedt a többi kontinensre, és ma már világszerte, így Magyarországon is minden évben megtartják a *Föld napját* április 22-én, amikor is értékelik a globális és helyi problémákat.

A következő fontos esemény a *Római Klub* létrejötte volt, ami a globálisan gondolkodó értelmiség vitafóruma. E társaság első jelentése 1972-ben jelent meg *A növekedés határai* címmel. A szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy a 21. század közepére globális környezeti katasztrófa léphet fel, kimerülnek a természeti erőforrások, drámai módon megnövekszik a környezet szennyezettsége, s a Föld rohamosan növekvő lakosságát egyre nehezebb lesz megfelelő mennyiségű és minőségű élelemmel, ivóvízzel ellátni. Mindennek elkerülésére kidolgozták a globális egyensúly koncepcióját, amely szerint sürgősen csökkenteni kell a népesség növekedését, korlátozni kell az ipari termelést és a meg nem újuló természeti erőforrások (pl. vízkészlet, nyersanyagok) felhasználását.

A jelentés javaslatai nagyrészt és egyoldalúan a gazdasági növekedés korlátozására irányultak. Minden kritika ellenére *A növekedés határai*-nak óriási érdeme, hogy felrázta a világ lelkiismeretét. Vitákat gerjesztett a további útkeresés, a méltányos, történelmileg is igazságos megoldások érdekében.

További lényeges előrelépést jelentett az UNESCO *Ember és bioszféra* programja. Ez a program alapvetően azt vizsgálta, hogy az egyes éghajlati övezetek élővilága és az emberi tevékenység között milyen kölcsönhatások alakulnak ki. [...]

Az ENSZ természetesen felfigyelt ezekre az új irányzatokra. U Thant, az ENSZ főtitkára már az 1968-as közgyűlésen elmondta, hogy olyan új jelenségek vannak kibontakozóban, amelyek békés körülmények között is globális veszélyt jelentenek az emberiség számára; ezek a jelenségek pedig a környezet degradálódása (leértékelődése) és a környezetszennyezés. A főtitkár sürgette, hogy az ENSZ mielőbb szervezen világkonferenciát erről a témáról. Hamarosan ki is tűzték a dátumot, és megjelölték a helyszínt: 1972. június 5., Stockholm. Azóta június 5. a *Környezetvédelmi világnap*, amelyről világszerte és Magyarországon is minden évben megemlékeznek.

Stockholm után tíz évvel egyre jobban érlelődött az a felismerés, hogy a környezetvédelmi problémákat önmagukban véve nem lehet megoldani, hanem együtt kell szemlélni őket a gazdasági tevékenységekkel. Kezdett kialakulni a környezetet és a fejlődés fogalmát fokozatosan összekapcsoló új koncepció, amelyet fenntartható fejlődésnek neveztek el. „*A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generációk szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk hasonló igényeinek kielégítését.*”

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ez a megfogalmazás politikai üzenet; egyrészt a szegényeknek, mert céljaul azt tűzi ki, hogy jusson mindenkinek legalább annyi, amennyi az alapvető emberi szükségletek biztosításához kell, másrészt a gazdagoknak, hogy életmódjukat és fogyasztási szokásaikat szerényebben és takarékosabban alakítsák ki.

A fenntartható fejlődésről beszélve az 1990-es évektől egyre inkább előtérbe kerülnek az emberi vonatkozások. Az életmód, az életminőség, a tudatosság, az értékmegőrzés, a tradíciók mellett a mindennapi létszükségletet biztosító foglalkoztatás, az egészség megőrzése, továbbá az alapvető emberi jogok és a demokratikus intézményrendszer is elengedhetetlen feltétele a fenntartható fejlődésnek.

www.mindentudas.hu

- 1. Láng István előadása a Magyar Televízió népszerű ismeretterjesztő sorozatában, a *Mindentudas Egyetemén* hangzott el. A szöveg alapján indokolja legalább két érvel, miért kapott helyet e téma is az előadások között!**

.....

.....

2 pont	
--------	--

- 2. Milyen kommunikációs és nyelvi jellemzők különböztetik meg a tudományos-népszerűsítő előadást a mindennapi társalgási megnyilatkozásainktól? Legalább három jellemzőt nevezzen meg címszavakban!**

.....

.....

.....

3 pont	
--------	--

- 3. Az idézett mondatokon belül milyen logikai-tartalmi viszonyra utal az aláhúzott kötőszó?**

„Stockholm után tíz évvel egyre jobban érlelődött az a felismerés, hogy a környezetvédelmi problémákat önmagukban véve nem lehet megoldani, hanem együtt kell szemlélni őket a gazdasági tevékenységekkel.”

.....

1 pont	
--------	--

„A fenntartható fejlődésnek tehát három tartópillére, más szavakkal három dimenziója van: a környezeti, a gazdasági és a szociális tényező, melyek összefonódva és egymást kiegészítve jelennek meg.”

.....

1 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Értelmezze a következő szókapcsolatok szövegbeli jelentését! Egész mondatban válaszoljon!

védetté nyilvánít (1. bekezdés):

.....

.....

1 pont	
--------	--

megkondítja a vészharangot (4. bekezdés):

.....

.....

1 pont	
--------	--

vitákat gerjeszt (a betéttörténet utáni 3. bekezdés):

.....

.....

1 pont	
--------	--

5. Helyettesítse rokon értelmű kifejezéssel az alábbi szószerkezetek meghatározó tagját!

Szószerkezetek	Rokon értelmű kifejezés
fantáziadús (újságíró)	
színesen (ábrázol)	
nemkívánatos (következmény)	
népszerű (könyv)	

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Fejtse ki röviden e plakát felirata és az olvasott szöveg közötti összefüggést!

A Föld napja plakátversenyre érkezett diákmunka nyomán

.....

.....

.....

3 pont	
--------	--

7. Írjon vázlatot arról, hogy a környezetvédelem mint társadalmi mozgalom miként alakult ki és vált nemzetközivé! Vázlata e folyamat főbb állomásait emelje ki! Legalább hat vázlatpontot írjon!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. Ki volt Rachel Carson? A bemutatás tartalmazzon legalább öt ténybeli adatot!*(1907–1964)*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont

9. Mi a betéttörténet szerepe az előadás szerkezetében, menetében? Válaszában három elemet említsen!

.....

.....

.....

.....

.....

3 pont

10. Az előadó szerint ma a környezetről való gondolkodás egyik központi eleme a fenntartható fejlődés. A szövegben idézett meghatározáshoz képest mivel gazdagodott napjainkra a fenntartható fejlődés fogalma? Legalább három tartalmi jellemzőt említsen a szöveg utolsó bekezdése alapján!

.....

.....

.....

.....

3 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. A környezetvédelem fontosságáról más vélemények is elhangzanak. Egy vitafórumon a következő állásponttal zárult az előadás:

„Természetesen más célok is megfogalmazhatóak. Mondhatjuk azt is, hogy a mi életünkbe ugyan ne szóljon bele senki, azt tesszük, és úgy, ahogy nekünk jólesik, élünk a mának, ki tudja, mi lesz holnap, a többiek meg... A gyermekeink pedig majd gondoskodjanak magukról, a mi életünk sem volt habos torta.”

Kapcsolódjon be a vitába! Egyetért vagy vitatja a fenti álláspontot? Hozzászólásában indokolja véleményét!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Szövegértés	40	

javító tanár

	Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Szövegértés		

javító tanár

jegyző

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

Azonosító jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2005. május 9.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

II. SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Olvassa el figyelmesen mind a három feladatot!

Gondos mérlegelés alapján válasszon a feladatok közül!

Csak egy feladatot oldjon meg! (Ha a megoldás közben mégis elkezd egy másik feladatot, az előzőt húzza át!)

Ügyeljen arra, hogy legyen elég ideje gondolatainak kifejtésére!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Mondanivalójába építse be ismereteit, olvasmányélményeit! Fogalmazzon meg önálló véleményt!

Gondosan szerkessze meg fogalmazását, és ügyeljen a helyesírásra!

Ha bizonytalan, használja a helyesírási szótárt!

A megadott öt oldal terjedelmen belül legalább 3–4 oldalt írjon!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

FIGYELEM!

Az alábbi feladatok közül csak egyet kell megoldania.

Kérjük, aláhúzással jelölje, melyik feladatot választotta!

ÉRVELÉS**EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE****ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS****ÉRVELÉS**

A kezdetektől napjainkig a női sorsoknak számos nagyhatású irodalmi példáját ismerjük – Antigonétól, Júliától a romantikus hősnőkön át a mai nőfigurákig.

Olvassa el figyelmesen Kaffka Margit véleményét!

Érveljen az író felfogásának igazságtartalma mellett vagy ellen! Érvelésében hivatkozzon jellemükben, életsorsukban különböző irodalmi nőalakokra! Példákat a magyar és a világirodalomból egyaránt meríthet. Érvelő esszéjének adjon címet!

1880–1918
író, költő

„Egész külön mítoszvilága, mondanaköre és irodalma van az »ember« történetén belül az asszonyi sors különarcú tragikumának, amit e néhány szomorú szóba lehetne összefoglalni: tehetetlenség és epe-dés, lekötöttség, várás, félség, túrés; – szívós és gyöt-rő erőfeszítések a passzivitásból kitörésre [...] – a másik oldalon néhány elbűvölően gyönyörű élet-remeklés – [...] A legújabb idő – úgyszólván a szemünk láttára nagy és hirtelen, válságos változásokot hozott az asszonyi lélekben; kifejlődött a new-woman [az új nőideál], az új asszony kétségte-lenül értékes és egyre terjedő típusa.”

(Kaffka Margit: *Az asszony ügye*. 1913.)

VAGY

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

A novella kezdő- és végpontján a címszereplő, Gélyi János érzelmi megnyilvánulásairól olvasunk, amely a boldog büszkeségtől a keserű indulatig ível.

Értelmezze az elbeszélést e lelki folyamatból kiindulva! Térjen ki az elbeszélésmód, a cselekmény és a jellemrajz egymáshoz való viszonyára!

(1847–1910)

Mikszáth Kálmán: *Szegény Gélyi János lovai*

Előbb a „Bokros” aranyszörű nyakát csinosítja ki bent az istállóban a gazda tengeriharaszt pántlikával, majd a „Tündér” éjfekete sörényét fonja be, azután sorba a többiét.

Megérti a négy okos állat a parádét... a csörgőket is a kantárhoz kapcsolják... éppen mint tavaly ilyenkor, mikor a szép özvegy molnárnét, Vér Klárát hozták a házhoz, s olyan kevélyen hányják-vetik a nyakukat, mintha a vicispán hátslova volna valamennyi...

De ha volnának bár magáé a nádorispányé, hogy aranyrácsból etetnék rózsa levelével, ezüstvályúból itatnák a gózoni szent kút vizével, mégsem lehetne olyan jó dolguk, mint a Gélyi János keze alatt.

Maga nevelése mind a négy, a szemei előtt nőttek fel ilyen gyönyörűségnek, ő gondozta, fésülte őket éber szeretettel, megmosta a zabot, de meg is rostálta, mielőtt od'adta volna, kiszedte a szénából, sarjából, ami nem jó ízű, takargatta őket télen meleg pokróccal, nyáron megúsztatta, kiscsikó-korukban meg is csókolgatta.

Most már nem csókolja, mióta menyecske került a házhoz, mégpedig az a bizonyos, a régi szerető, mert másé volt már egyszer, kétszer lett édessé...

Most már nem csókolja, de azért él-hal értük most is, és nem adná négy lovát tizenhat csoltói, bodoki ménesért.

Pedig ha van valami nagy dolog a világon, mind morzsa csak a Csoltó, Bodok dicsőségéhez mérve. Kilenc vármegyében tudják, ötvenkettőben mesélik a lovak szép növését, vékony lábaikat, módos csípőiket, gyönyörű nyakukat.

Ahol egy nagy úr van, Csoltóra, Bodokra jön négyest válogatni a parasztoktól, és bizony megesik ilyenkor... legalább az öreg Csillom Pál megmondta egykor a belédi grófnak, mikor nőült, hogy de bizony abból a házasságból semmi sem lesz tavaszig, mert az én kiscsikóm még fiatal, és a Péri Jánoséra is korán volna a hám; egyebütt a világon pedig nincs ilyen ló.

... Bezzeg van már most, elleste a tudományukat Gélyi János, s olyanná nevelte ezt a négy csikót, hogy mikor végigröpülnek Csoltón, Bodokon, kiszalad a falu a csodájára, s elsápadnak az emberek az irigységtől.

... Ahogy befonta a sörényüket, felrakta rájuk a szerszámot. Úgy be volt csomózva az egyik hámistráng, hogy alig bírta kioldani. A négy tüzes csődör nyugtalanul rakosgatta szép, karcsú lábait, s csapkodott a farkával ide-oda.

Az istálló ajtaja ki volt nyitva, s szép pirosposzsgás menyecske jelent meg benne – de nem vette észre Gélyi Jánost: a Ráró nyaka és a szénatartó eltakarta.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

János se vette észre az asszonyt, de nemsokára hallotta suttogó hangját oda-künn... szaggatott szavakat, amelyeknek értelme is alig volt, mire hozzá értek.

Vajon kivel beszélget?

„Mondja meg neki, a lagziba én is elmegyek, de aztán... nem tudom még, mi lesz...”

Ez a Klári szava volt, tisztán hallotta. Aztán egy cserepes, nyöszörgő, köhécse-léstől kísért hang felelt, ki tudja, mit, nem lehetett megérteni. Hanem a Klári suttogá-sát ismét megértette.

„Két mályvarózsa lesz a mellemen, legyen ott... legyen a kenderáztatóknál.”

János kiejtette kezéből a Ráró kantárját, nagyot csördült a dobogón a sok karika meg a zabla, de nem hallotta... nem azt hallgatta.

„Ha a piros rózsát ejtem ki a kezemből az útra, akkor maradjon, ha a fehéret, akkor jöjjön.”

Gélyi János alig bírta felszerszámozni a negyedik lovat, elszorult a szíve, megzsibbadt a keze, mindent visszajárul tett. Sötét sejtelem nehezedett a szívére. Hallotta ő már valaha ezt a szelíd hangot ilyennek!

Eh, bolondság! A szavak is megjesszék? Aminek teste nincs, annak az árnyékát lássa? Fekete gyanúnak fehér ágyat bontson?

Nyugodtan vezette ki a felszerszámozott lovakat megitatni. Klári éppen akkor kísért ki a kapun egy töpörödött öregasszonyt.

- Ki volt az az ördögök nagyanyja? - kérde a fiatal gazda féltréfásan.

- Vőnekiné, a templomsorról.

- Mit keres nálad az a boszorkány?

- Egy kis élesztőt kért szegény.

- Hüüm! Hát kenyeret dagaszt ökigyelme?... No de most már siess felkészülni, Klári! Mindjárt indulunk.

A könnyű szekér már ki volt húzva a színből, s megkenve állt az udvaron, egy perc alatt be volt fogva. Felültek.

János meglegyintette az ostort a négy tüzes állat fölött, s azok prüszkölve, ziháló orrlyukkal, aprózó táncban indultak ki az udvarból.

Végigtekintett rajtuk, s amint elnézte azt a négy formás főt, mely hol a szügybe vágódik, hol fölhajlik nagy kényesen, a rézkarikák a szerszámon, amint csillognak, tündökölnék, a cifra sallang hogy körülropködi nyúlánk derekukat, és az acélpátkó, amint meg akarja lábuk alatt gyújtani az anyaföldet, szíve megdagad örömeiben.

De jó is, hogy oda nem adta a négy lovat senkinek, pedig hányszor kérték. Csak nemrég is négyezer forintot rakott össze Bodok, Csoltó, hogy megvegyék, és agyon-üssék a határon.

Hadd vesszen magva a különb fajnak!

De a lovakról egyszerre leesett a tekintete a felesége szép piros arcára, hófehér keblére, hófehér keblén a két mályvarózására, pirosra, fehérre.

Megmondta... így mondta.

Kieresztette az ostort Gélyi János, röpült a négy ló, ágaskodott a gyeplős és az ostorhegyes, a szépasszony rózsás tenyeréből ernyőt csinált hamis szemeknek, merengve nézte a vidéket, s ő is röpült.

- Nem is hittem, János, hogy elviszel, tudom, hogy nem szívesen teszed... mert még a rossz nyelvek nem teltek be velem, aztán meg...

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Megvárta Vér Klári, hogy az ura szóljon, kérdezzen, de az is a vidéket bámulta, a szaladó réteket, a közeledő kenderáztatókat, melyek úgy csillogtak zöldes vizükkel, mint valami gúnyos szemek, s messzebb a hegyszakadékokat, ezeket az öblös, nyitott koporsókat.

- Aztán meg azt gondoltam, hogy mivel a holnapi vásárra készültél, a Csillomék lakodalmáról egyenesen oda indulsz.

Még erre sem felelt Gélyi János. Csak hadd jöjjön még közelebb az az asszony a töviseivel.

- Ej, beh kényes lett kend! Beszélni is restell. Hogy lesz hát, hadd hallom? Itthagysz-e azalatt, vagy magaddal viszel?

- Otthagylak - mondá kelletlenül. - Úgyis három napig tart a lagzi.

A kenderáztatóhoz értek. A dülőúton ott mendegélt Csipke Sándor a tulipános szűrében, az ünneplő kalapjával, s úgy tett, mintha csak véletlenül fordulna meg a kocsirobogásra - pedig azt még a föld is megérzi, ha a Gélyi János négy híres lova jön.

De mit most a lovak!... A felesége arcát fürkészi. Ni, hogy csillog a szeme, ni, hogy odanézett a nyalka legényre, epedőn, lopva, hosszan vetette rá édes tekintetét.

... S jaj, kiesett kezéből, nincs többé mellén a fehér mályvarózsa.

Ereszté a gyepelőt ellankadó keze mindig jobban, jobban... mint a siető szél, ha felhőket vinne, vágatnak szilajon Gélyi paripái; nem is paripák már, a szörnyű sebesség összegyúrja őket egy fekete szárnyá, amely röpül... röpül... Nem is szárny az, de a megvadult halál!

- Irgalom, segítség! Ó, tartsd azt a gyepelőt! - sikolt fel Vér Klári. - Itt a hegyszakadék, jaj, ott is egy örvény!...

- Verjen meg az isten; de meg is fog verni!

- Ó, tartsd azt a gyepelőt, édes uram, férjem!

Tartotta is, de csak míg kioldta rajta a bogot. Csettentett a szájával, s egy lóriasztó szisszentést hallatott:

- Gyi Tündér! Ráró!

Aztán odahajította két kibontott gyepelőszarát a Bokros és Villám nyaka közé...

VAGY

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS

A huszadik század egyik alapvető életérzése az egyén fenyegetettsége, kiszolgáltatottsága. Hasonlítsa össze a két idézett költeményt! Miként jelentkezik ez az érzés *Kosztolányi Dezső* és *József Attila* alkotásában? Értelmezésében figyeljen a hasonló és az eltérő motívumokra! Térjen ki a beszédmód sajátosságaira, a megjelenítés költői-művészi eszközeire!

(1885–1936)

(1905–1937)

Kosztolányi Dezső: *Beírtak engem mindenféle Könyvbe*

Beírtak engem mindenféle Könyvbe
és minden módon számon tartanak.
Porzó-szagú, sötét hivatalokban
énrólam is szól egy agg-szürke lap.
Ó, fogcsikorgatás. Ó, megalázás,
hogy rab vagyok és nem vagyok szabad.
Nem az enyém már a kezem, a lábam,
és a fejem, az is csak egy adat.
Jobb volna élni messze sivatagban,
vagy lenni rohadni, zsíros föld alatt,
mivel beírtak mindenféle Könyvbe
és minden módon számon tartanak.

(1921)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

József Attila: *Levegőt!*

Ki tiltja meg, hogy elmondjam, mi bántott
hazafelé menet?

A gyepre éppen langy sötétség szállott,
mint bársony-permeteg
és lábom alatt álmatlan forogtak,
ütött gyermekként csendesen morogtak
a sovány levelek.

Fürkészve, körben guggoltak a bokrok
a város peremén.

Az őszi szél köztük vigyázva botlott.
A hűvös televény
a lámpák felé lesett gyanakvóan;
vadkácsa riadt hápogva a tóban,
amerre mentem én.

Épp azt gondoltam, rám törhet, ki érti,
e táj oly elhagyott.

S im váratlan előbukkant egy férfi,
de tovább baktatott.

Utána néztem. Kifoszthatna engem,
hisz védekezni nincsen semmi kedvem,
mig nyomorult vagyok.

Számon tarthatják, mit telefonoztam
s mikor miért, kinek.

Aktákba írják, miről álmodoztam
s azt is, ki érti meg.

És nem sejthetem, mikor lesz elég ok
előkotorni azt a kartotékot,
mely jogom sérti meg.

És az országban a törékeny falvak

– anyám ott született –

az eleven jog fájáról lehulltak,
mint itt e levelek

s ha rájuk hág a felnőtt balszerencse,
mind megcsörren, hogy nyomorát jelentse
s elporlik, szétpereg.

Óh, én nem így képzeltem el a rendet.

Lelkem nem ily honos.

Nem hittem létet, hogy könnyebben tenghet,
aki alattomos.

Sem népet, amely retteg, hogyha választ,
szemét lesütve fontol sanda választ
és vidul, ha toroz.

Én nem ilyennek képzeltem a rendet.

Pedig hát engemet

sokszor nem is tudtam, hogy miért, vertek,
mint apró gyermeket,

ki ugrott volna egy jó szóra nyomban.

Én tudtam – messze anyám, rokonom van,
ezek idegenek.

Felnöttem már. Szaporodik fogamban
az idegen anyag,

mint szivemben a halál. De jogom van
és lélek vagy agyag

még nem vagyok s nem oly becses az irhám,
hogy érett fővel szótlanul kibírnám,
ha nem vagyok szabad!

Az én vezérem bensőmből vezérel!

Emberek, nem vadak –

elmék vagyunk! Szívünk, mig vágyat érlel,
nem kartoték-adat.

Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet,

jó szóval oktasd, játszani is engedd
szép, komoly fiadat!

(1935. november 21.)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Szövegértés		40	
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség	20	
	szerkezet, felépítés	20	
	nyelvi minőség	20	
Levonások	helyesírási hibák	Levonható: 15	
	íráskép	Levonható: 3	
ÖSSZESEN:		100	
		százalék	

javító tanár

		Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Szövegértés			
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség		
	szerkezet, felépítés		
	nyelvi minőség		
Levonások	helyesírási hibák		
	íráskép		

javító tanár

jegyző